

گفت‌وگو

حسین خلیل‌مرد،

رئیس شورای انتظامی سازمان نظام‌مهندسی ساختمان

۱- رویکرد شما در شورای انتظامی چگونه است و چه اهداف و

برنامه‌هایی را دنبال می‌کنید؟

برای پاسخ به این سؤال نیاز است تا ابعاد موضوع وسیع‌تر دیده شود. در تمام کشورهای دنیا، تحصیل‌کردگان به‌خصوص جامعه مهندسی و جامعه دانشگاهی به‌عنوان ستون فقرات یک جامعه محسوب می‌شوند، به‌طوریکه پیشرفت و توسعه هر کشوری منوط به پتانسیل‌های بالقوه و بالفعل این قشر است. اینکه این قشر به چه میزان بتواند خود را در دل جامعه و سیاست‌گذاران جا بدهد، بستگی به قدرت خودشان و نقشی که می‌توانند ایفا کنند، دارد. جامعه مهندسی و دانشگاهی‌ها پیش از هر چیز باید شأن و اعتبار خود را حفظ کنند و درک کنند که انتظار جامعه از آن‌ها چه هست. یک مهندس یا یک پزشک یا هر تحصیل‌کرده‌ای در هر رشته‌ای چه علوم انسانی، چه رشته‌های فنی و سایر رشته‌ها باید بتوانند باری از دوش جامعه بردارند؛ باید بتوانند نقش خود را به بهترین شکل در پاسخ به هزینه‌ای که جامعه از بیت‌المال برای آن‌ها صرف کرده است، ایفا کنند.

سازمان نظام‌مهندسی ساختمان که مورد بحث ما است، جایگاه والایی دارد. این‌ها سرمایه‌هایی ارزشمند هستند؛ به عبارت دیگر تبلور تحصیل‌کردگان در نظامات مهندسی استان‌ها و شورای مرکزی می‌باشند و انتظار جامعه از سازمان نظام‌مهندسی ساختمان این است که آن‌ها بتوانند در توسعه کشور نقش‌آفرینی پررنگی داشته باشند و برای موانع و مشکلات بر سر راه راهکار ارائه دهند. جامعه مهندسی باید مشکلی از مشکلات مملکت را حل کند؛ نه اینکه خودش تبدیل به مشکل شود. متأسفانه به دلایلی در سازمان نظام‌مهندسی ساختمان حاشیه‌هایی به‌وجود آمده است که خود تبدیل به مشکل شده است تا اینکه بخواهد مشکلی را از دوش کشور بردارد. باور داریم که سازمان نظام‌مهندسی ساختمان بازوی قدرتمند اجرایی برای دولت و به‌ویژه برای وزارت راه و شهرسازی

پیشگیری قبل از درمان، مهم‌ترین راهکار کاهش تخلفات انتظامی

ماهنامه فنی و مهندسی شمس
شماره ۱۲۶ - زمستان ۱۴۰۳
www.shams-irceo.ir

روش‌های مختلف به مهندسان کمک کنیم که رسالت اصلی خود که همانا کمک به توسعه و پیشرفت کشور، ارائه راهکارهای سازنده و حل مشکلات در تولید مسکن و اجرای پروژه‌ها بدون عیب و نقص است را به بهترین نحو به انجام رسانند.

آموزش از نیازهای اساسی و اولیه برای کاهش تخلفات و آسیب‌هاست.

۲- آیا تفسیر متن کنونی قانون نظام‌مهندسی و کنترل ساختمان، خصوصاً در موارد سکوت یا ابهام، نقشی در وقوع تخلفات دارد؟ آیا به باور شما متن قانون و آئین رسیدگی شوراهای انتظامی نیاز به بازنگری و اصلاح دارد؟

بله، به جز مواردی که پیش از این برای کاهش بروز تخلفات اشاره شد، نیازمند اصلاح قوانین نیز هستیم. در قوانین، آئین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها اصلاحاتی باید انجام دهیم. این کار را شروع کردیم و در مرحله اول، مواردی که بیشترین تأثیر را بر کاستن تخلفات دارند و باعث می‌شود تا مهندسان با دید باز به سمت اجرا و نظارت بروند را در الویت قرار دادیم. یک‌سری از این موارد قوانینی هستند که نیاز به تأیید و همکاری کمیسیون عمران مجلس دارند و یک‌سری هم مرتبط با آئین‌نامه‌های تهیه و تنظیم‌شده در دولت است و یک‌سری دیگر، شیوه‌نامه‌ها و آئین‌های رسیدگی است که در اختیار مقام عالی وزارت می‌باشد که ما پیشنهادات لازم را ارائه کردیم و پیگیر هستیم تا این اتفاق مهم رخ بدهد.

یکی از موارد متناقض آئین رسیدگی شوراهای انتظامی با آئین‌نامه اجرایی قانون نظام‌مهندسی و کنترل ساختمان، شوراهای انتظامی هم‌عرض است که این خود باعث اطاله رسیدگی پرونده‌ها شده است. آسیب‌شناسی اولیه بیانگر آن است که رفت‌وبرگشت پرونده‌ها در استان‌ها خود به اطاله رسیدگی منجر می‌شود، شورای هم‌عرض در تبصره ۱ ماده ۱۰۱ آئین‌نامه اجرایی قانون آمده و سازوکار آن کامل مشخص شده است که پیشنهاد اصلاح آن را داده‌ایم. طبق آئین‌نامه اجرایی قانون نظام‌مهندسی و کنترل ساختمان، شورای هم‌عرض باید در شورای مرکزی باشد، درحالی‌که در آئین رسیدگی در استان‌ها قید شده که در تناقض است. مشکل دیگری که آئین رسیدگی دارد این است که اگر به هر دلیلی

است. این سازمان خصوصاً برای شخص وزیر بازوی بسیار قوی و فنی است که می‌تواند برای حل مشکلات در عرصه ساخت‌وساز نقش به‌سزایی ایفا کند و با ارائه راهکارهای مناسب و سازنده در توسعه و آبادانی کشور مؤثر باشد.

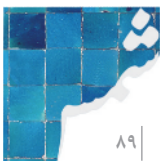
با این اوصاف، برای اینکه شأن و اعتبار مهندسان حفظ شود و آن قسمتی که خدشه به آن وارد شده را بتوانیم بازسازی و احیا کنیم، در شورای انتظامی برنامه‌هایی تدوین کردیم و دورنمایی را در نظر گرفتیم که این مهم با همکاری شورای مرکزی، سازمان استان‌ها و شوراهای انتظامی استان‌ها قابل اجرایی شدن است.

اولین کاری که در این مدت کوتاه انجام دادیم، آن بود که یک آسیب‌شناسی اولیه روی پرونده‌ها انجام دادیم تا بتوانیم نقاط ضعف و قوت کار و گلوگاه‌های تخلفات را شناسایی کنیم که البته این امر نیازمند آسیب‌شناسی همه‌جانبه نیز هست. اولین و مهم‌ترین راه‌حل که در شورای انتظامی سازمان نظام‌مهندسی ساختمان پیشنهاد می‌شود، پیشگیری قبل از درمان است. دومین راهکار برای پیشگیری و ساماندهی مشکلات، تخلفات ناخواسته، عمدی، سهوی و ... موضوع آموزش است که از نیازهای اساسی و اولیه برای کاهش تخلفات و آسیب‌ها است. آموزش مستمری که آشنایی مهندسان با وظایف خود در امر طراحی، نظارت و اجرا را شامل می‌شود.

در آسیب‌شناسی اولیه به این نتیجه رسیدیم که درصد بسیار زیادی از مهندسان قصدشان خلاف نیست و تنها به دلیل عدم آگاهی و اشراف به وظایف خود و بروز نبودن اطلاعات و دانش دچار مشکل شده‌اند. عدم آگاهی به وظایف ناظر و وظایف مجری و وظایف طراح و بسیاری از موارد دیگر که حاصل عدم اطلاعات فنی است. این مهم مستلزم آن است که ما با آموزش‌های مستمر و از قبل برنامه‌ریزی شده بتوانیم آن‌ها را تقویت کنیم تا دچار مشکلات عدیده نشوند و از بروز تخلفات پیشگیری کنیم.

همانطور که اشاره شد، معتقدیم اصل پیشگیری باید نسبت به درمان پیشی بگیرد. باید آموزش به‌روز و به‌موقع ورود به حرفه وجود داشته باشد. اگر از اصل پیشگیری که بهتر از درمان است، یعنی اصل اول، گذر کنیم، به اصل دوم براءت می‌رسیم. به عبارت دیگر در رسیدگی به پرونده‌های شورای انتظامی به اصل براءت معتقدیم، ولی به این معنی نیست که با متخلفان سازمان‌یافته برخورد نمی‌شود بلکه آن‌ها از چشم ما دور نیستند.

برنامه این است که از شأن و اعتبار جامعه مهندسی دفاع شود، ارزش‌هایشان را به ایشان یادآوری کنیم، نخبگان در همه رشته‌ها از جمله مهندسی، ارزش و اعتبار والایی دارند که نباید این اعتبار و ارزش بالای خود را در دام باندهای مافیایی و یا مسائل پیش‌یا افتاده فدا کنند. یکی دیگر از برنامه‌های ما این است که با

در رأی اشتباهی صورت پذیرد، جایگاهی در اعاده دادرسی به شکل مناسبی دیده نشده است تا حق و حقوق مهندسان ضایع نشود که پیشنهاد اصلاح این مورد هم داده شده است تا عدالت برای همه مهندسان جاری شود و حقی پایمال نشود.

بررسی مشکلات و اصلاح آئین دادرسی زمان می برد اما اصلاح اشکالات اولیه را در دستور کار قرار داده ایم و به زودی ابلاغ می شود. خود قانون و آئین نامه مصوب سال ۱۳۷۴ است که به سه دهه پیش بر می گردد، جای تأمل دارد که چگونه بعد از گذشت این همه سال، قوانینی که برای آن زمان و طبق نیاز وقت نوشته شده است که در برخی موارد برای اکنون قابل اجرا نیست، اصلاح نشده است. برای مثال در قانون پیش بینی شده است که اگر مهندسی محکوم می شود، پروانه او باید ضبط شود و مهندس باید آن را تحویل دهد، این در حالیست که در حال حاضر پروانه ها الکترونیکی است و مهندس نمی تواند آن را به صورت فیزیکی تحویل دهد. این فقط یک مورد کوچک است و نمونه های بیشتری هم به همین ترتیب وجود دارند.

۳- آیا ساختار فعلی شورای انتظامی کشور و شورای انتظامی استان ها دارای اشکال است؟

شوراهای انتظامی باید استقلال خود را حفظ کنند. این مهم در استان ها بیشتر جای تأمل دارد. در استان ها اعضای شورای انتظامی با نظر هیئت مدیره تصویب می شوند و سپس شورای مرکزی حکم آن ها را صادر می کند. تصور کنید در استان ها، عضو شورای انتظامی بخواهد علیه فردی که عضو هیئت مدیره است با استقلال تمام رأی دهد، با شرایط موجود این اتفاق میسر نیست زیرا حقوق و مزایای آن ها زیر نظر فرد مقابل است. این ساختار بایستی اصلاح شود و باید در نحوه انتخاب اعضای شورای انتظامی تجدید نظر شود تا اعضای شورای انتظامی نظام مهندسی استان ها و کشور به استقلال محکم تری دست پیدا کنند.

۴- آیا روند ثبت شکایات در شورای انتظامی صحیح است؟ چه راهکاری برای اینکه بدون ترتیبات و تشریفات می توان ثبت شکایت کرد و بدین ترتیب آمار پرونده های شورای انتظامی به طور عجیبی بالا می رود و به دنبال آن رسیدگی به این پرونده ها طولانی می شود، وجود دارد؟

به هر حال اشکالاتی وجود دارد. قانون این اختیار را به افراد داده تا به هر طریقی که می خواهند از هر فردی شکایت کنند و ثانیاً بابت این شکایت هزینه ای پرداخت نکنند؛ مثال معروفی است که می گوید «سنگ مفت، گنجشک مفت». نتیجه این امر افزایش حجم عظیمی از پرونده ها در شوراهای انتظامی می باشد. این مورد باید در قانون اصلاح شود که حداقل برای تجدیدنظر

یا اعاده رسیدگی، هزینه ای متناسب با آن در نظر گرفته شود. همچنین اول و آخر قانون باید مشخص و بسته شود که تا چه زمانی می توان از یک مهندس شکایت کرد؟ در حال حاضر این موضوع انتهایی ندارد و این ایراد قانون است که نیاز به اصلاح آئین نامه دارد.

۵- رایج ترین تخلفات شورای انتظامی چه مواردی است؟

عدم آشنائی با وظایف مهندس ناظر، مجری و طراح به خصوص در مواردی که اهمیت کمتری دارند، ولی به هر روی تخلف محسوب می شوند، مانند عدم گزارش به موقع که اگر گزارش مرحله ای داده نشود و بازدید حضوری صورت نپذیرد، تخلف محسوب می شود، تخلفی که ناخواسته می باشد و عمدی در کار نیست. مهندسان باید قوانین را چندبار بخوانند تا ملکه ذهنشان بشود تا از وظایف خود مطلع باشند.

مسئله دیگر تخلفات هیئت مدیره، ارجاع کار خارج از ظرفیت است. همچنین یکی از بارزترین تخلفات تعارض منافع است، برای مثال مهندسی که جایی مشغول است و تمام وقت برایش بیمه رد می شود، در عین حال مجری هم هست در صورتی که مجری باید تمام وقت باشد.

مهندسی را در نظر بگیرید که در نقاط دوردست کشور و مناطق محروم می باشد و کل درآمدش از پروانه نظام مهندسی باشد و از طریق آن خانواده خود را تأمین می کند، اگر ایشان به هر دلیلی از روی عدم کفایت اطلاعات فنی تخلف کرد، آیا قابل مقایسه با تخلفات مافیای نظام مهندسی است؟ بله درست است که تخلف کرده، اما از روی عدم آگاهی بوده که آموزش درستی به او داده نشده و اطلاعات فنی او به روز نشده است. قضاوت در این مورد سخت است چون درآمد مهندس و خانواده اش در میان است.

۶- به عنوان جمع بندی پیشنهاد و توصیه شما چیست؟

- ۱- آسیب شناسی پرونده ها و دسته بندی موضوعات تخلف، ارائه راهکار و مسدود و محدود کردن راه ها و گلوگاه های تخلف.
- ۲- باید اصل پیشگیری قبل از درمان را پیاده کنیم. مؤلفه های پیشگیری شامل آموزش و بروزرسانی اطلاعات فنی مهندسان و آموزش های مستمر آشنایی به قوانین، آئین نامه ها و شیوه نامه های نظام مهندسی ساختمان است.
- ۳- اصلاح قوانین، آئین نامه، شیوه نامه ها و آئین رسیدگی جهت جلوگیری و پیشگیری از وقوع تخلف.
- ۴- رعایت اصل برائت و صیانت از شأن و جایگاه جامعه مهندسی کشور.
- ۵- بررسی دقیق پرونده ها و رعایت عدالت در تصمیم گیری و انشا در مدار حق و حفظ شأن و مقام والای مهندسان و برخورد شدید با تخلف های سازمان یافته.

